

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok — — 4 koruny — hal.
 Na pol roka — 2 „ — „
 Na štvrt roka — 1 „ 20 „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník, kraj. vyslanec.

Majiteľ a vydavateľ :

JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 4 stúpcového
 malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Priemysel v Uhorsku.

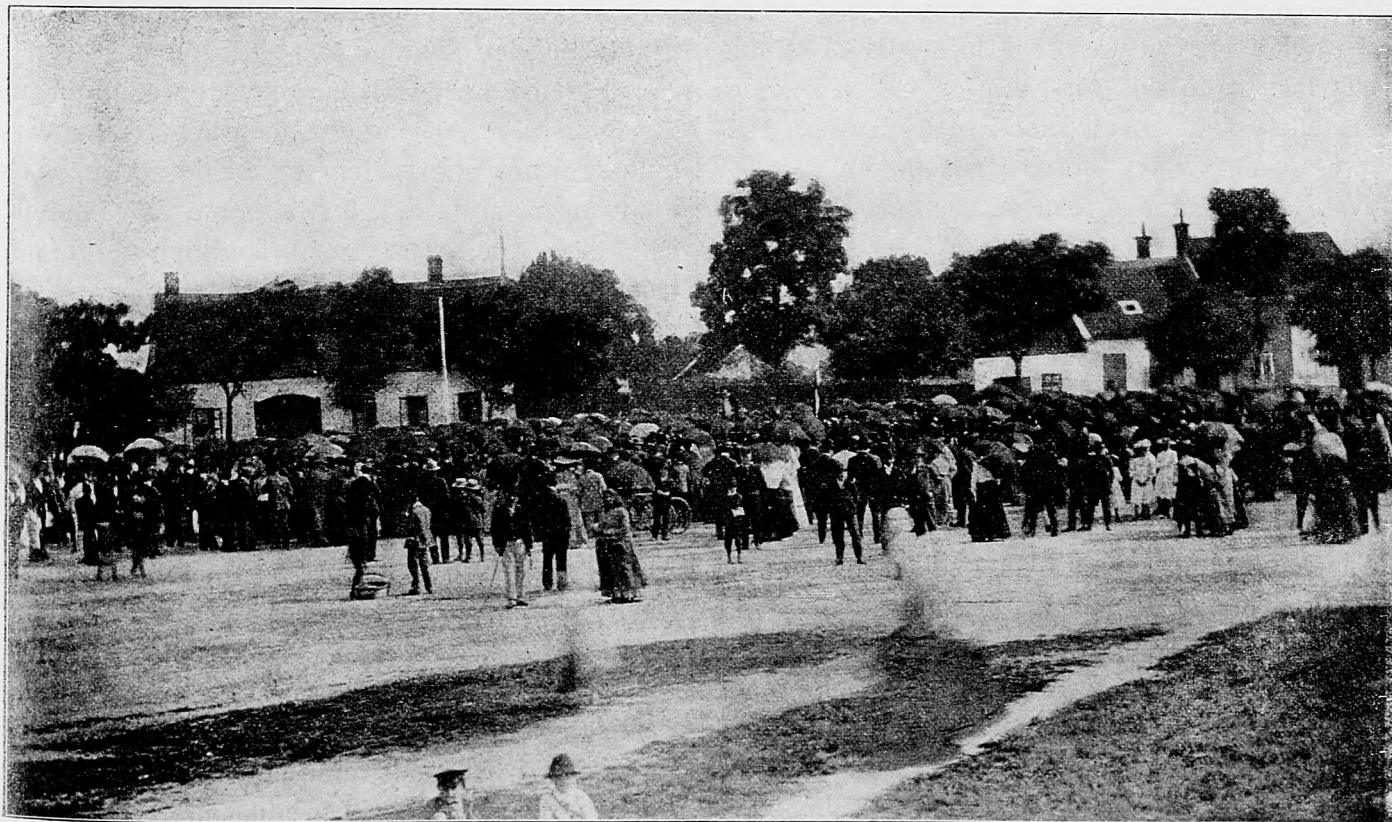
Keď o našom priemysle hovoríme, pred očima chceme mať zvlášte dve hlavné odvetvia jeho : malý priemysel a veľký priemysel. Malý priemysel to sú remeslá s malými dielňami, s malými remeselníckymi majstrami. Pod veľkým priemyslom ale rozumieme veľké závody s továrňami fabriekými a s bohatými majiteľmi týchto.

Aké je polozenie priemyslu v Uhorsku ?

Veľmi nedobré. Remeslá malých majstrov sú temer úplne už znivočené. Znivočil ich veľkopriemysel s tým slobodným priemyslom (szabad ipar) a navzdor toho preda sa je pravda, že veru

ani poriadného veľkopriemysla nemáme. Ako je to možné ?

Že malé remeslá a malí majstri sú na psom tridsiatku, netreba nám príliš dokazovať. Remeslo malo kedysi zlaté dno, dnes nemá ani — z koláča dieru. To zlaté dno zaujali si pekne z milosti liberálnych vlád špekulanti a kšeftári, ktorí sa do remesla ani za mak nerozumejú. Kšeftovať pre vrecko svoje a využitkovať priazeň a podporu vlády dobre vedia, ale o zdravý vývin veľkého priemyslu ich hlava pritom nebolí. Kšeft nech vynáša dobre, peniaze nech sa len sypú, ináč si môže ten uhorský priemysel tak malý, ako aj veľký, pre nich aj zahynúť.

Kresťanské robotnícke shromaždenie v Sombathelyi dňa 10. júla.

Kšeftarstvo toto a zneužívanie tej slobody priemyselnej odobraly výživu všetkým našim malým remeselníkom. Z malého remesla takrečeno nenie možno už ani vyžiť. Môže sa taký remeselník aj potrať, predsa sotva vyrobí si tolko, aby sa každodenne ako-tak nasýtil. Horšie je, o veľa horšie postavenie týchto remeselníkov, ako je polozenie gazdov alebo aj domkárov. Remeslo neide, lebo s podlými fabričnými výrobkami plné sú už sklepy židovské. A ľud tiež chudobný radšej kupuje to ledačo z tých sklepov len preto, že je mu to lacnejšie. A čo by aj bolo trochu roboty u toho remeselníka, zas je tu chyba tá, že nemôže sa dočkať svojej dobre zaslúženej mzdy. Nemajúc tedy peňazí, nenie vstave za hotový groš kupovať si potrebný k remeslu materiál. Kupuje ho teda na úver od žida. Žid si potom taký materiál na úver kupovaný veľmi vysoko cení, a dáva len to najhoršie. Veď kto kupuje si bez peňazí, môže byť rád, že predsa len dostane ten materiál — vyberať si veru nemôže.

A tak sa naši remeselníci trápia vlastne na sklepárov, sami z mnohej práci svojej sotva čo vidia. Nuž a biednemu remeselníkovi ide potom aj tá práca len biedne. Pri každodenných veľkých starostach niet vôle k remeslu, niet nádeje k zlepšeniu živobytia. Porcie ale preto platíť musí, ináč ho exekútor pozbaví dielne i celého remesla. Za takýchto veľmi neprajných okolností nenie treba viac, len aby takého remeselníka stihalo nešťastie; nech mu, poviem, ochorie a či zomre dieťa alebo žena, nech zadlží sa u lekára, u apatikára, u fiškála za štemple: už potom vyremesloval. Musí sa vzdať remesla a chopiť sa dačoho iného. Je z neho poľutovania hodný žobrák. Oplakávať musí so žialom remeslo svoje a dielnu a odkázaným byť na prácu, ktorej sa neučil: to hľa je veľmi trpký kúsok chleba. A neviem veru, či nenachodí sa už polovica našich remeselníkov v takomto položení! Aspoň tak badáme, že v menších mestách veľká čiastka remeselníkov viacej pracuje na roli, nežli v dielni — ináč by nevyžili. Takí remeselníci potom nie sú vlastne ani sedliakmi, ani remeselníkmi.

Kedysi, keď jestvovaly ešte poctivé cechy remeselnícke, boli remeslá a majstri chránení. Vtedy ani remeslu nevyučení kapitalisti, ani poloúčení trocháři a zpusťli darebáci nesmeli a nemohli kaziť prácu poctivých majstrov. Lebo kto

nepatril do cechu, remesla prevádzať nesmel. Dnes ale robí si každý remeselník čo chce a ako chce. S jednej strany škodia remeslám takí nedoučení alebo daromní remeselníci, ktorí od poly za darmo — ba i za pálenku pracujú; s druhej ale strany sú tu fabriky, kde sa vo veľikom množstve všetko dorába a za facku predáva.

Kto si tieto pomery dobre uváži, veru mus dáť za úplnú pravdu drovi A. Ernsztovi, ktorý vo výbornej reči svojej rozhodne povedal: že remeselníkom sú potrebné neomylné také spolky, korporácie, do ktorých každý remeselník povinný by bol vstúpiť.

Jestli by pristúpenie do takýchto spolkov nevyriešilo sa za povinné: vtedy by sa remeslám nič nepomohlo. Lebo remeselníci vo svojich spolkoch márne by bránili svoje záujmy, keď by ich ostatní, čo by neboli v spolkoch, poslúchať nechceli a robili by si zase len dľa svojej hlavy. Je to teda veľmi správna požiadavka, aby všetky remeslá mali svoje odborné spolky a po druhé, aby sa zákon o svobodnom priemysle zrušil a odvolal.

Nuž a keď malé remeslá sú znivočené, snád volajako bláznivo prekvitá u nás veľkopriemysel? Človek by si myslel, že je tomu tak. Ale vidíme, že aj s veľkopriemyslom to neide u nás niako. Vofaktoré odvetvia, ako múka, železo, špiritus a cukor môžu sa ešte pochváliť s akým-takým rozkvetom veľkého priemyslu; ale ostatné závody zväčša tiež len živoria. Ako je to možné?

Už sme povedali: nešťastná, nerozumná politika liberálov je i tomuto na príčine. Liberáli sa tejto veci ani nerozumeli, ani sa do nej vážnejšie nikdy nezastarali. Jejich celá priemyslová politika záležala v tom, že istým fabrikantom, svojim pajtášom udeľovali veľké peňažné podpory ročite, že vraj v záujme domáceho veľkopriemyslu. A títo podporovaní veľkopriemyselníci ukládali si pekne tie veľké peniaze, zbohatli na zázrak, ale o domáci veľkopriemysel sa nestarali. To jest, podporu tú štátnu nevynaložili na zdokonálenie a zväčšenie svojich fabrik — z toho by neboli mali hneď osov — ale skupovali pre svoju fabriku ausšús (podlý, chybný tovar) za lacné peniaze po cudzozemských a hlavne rakúskych fabrikách, dali na to tam napísať alebo udreť svoju firmu, a takto na dve strany vyhrali. Iba štát utrúcal pri tom a najväčšmi trpeli malí remeselníci.

Dr. Ernszt, odkedy je ablegátom každý rok

i viackrát žiadal obchodného ministra, aby už ráz vypracoval zákon na obranu priemyslu uhorského. Minister zavše sľuboval a len sľuboval. Konečne tento rok dal vytlačiť svoje štúdia o tejto otázke. Je to štúdium ovšem veľké a všestranné. Na základe tohoto má sa kedysi po roku utvoriť ten zákon nový priemyslový.

Nuž sme zvedaví, aký to bude zas zákon!

Ale, páni remeselníci moji, ak si prajete voľajakej nápravy pre seba v tom zákone, hľadte na to, aby mali ste ľudí na sneme, ľudákov poriadnych, takých ako dr. Ernszt, ktorí by vedeli aj chceli za vás múdre a ostré slovo povedať na sneme. Lebo keď takýchto ablegátov mať nebudete, môžete byť istí, že v tom novom priemyslovom zákone nebude o vás postarano, ale len o tých hlaváčoch, aby bez práce mohli bohatnúť pod viechou vašich remeslov aj naďalej.

Každý poctivý remeselník má si držať za povinnosť bojovať všade za víťazstvo strany ľudovej!

POLITICKÉ CHÝRY.

Pozvanie.

Oduševnení občania volebného okresu dunaserdaheľského
v *Bake*

dňa 7. augusta (v nedeľu) r. 1904. o 4. hod. popoludní

ĽUDOVÉ SHROMAŽDENIE

budú vydržiavať s nasledujúcim programom:

Zahájajúca reč predsedova. Hovorí: Dr. *Pavel Kováč*, kraj. vyslanec.

O účinkovaní ľudovej strany na sneme. Reční: dr. *Julius Baranský*, pravotár.

O ľudovej strany programme a hlavných bodoch. Reční: Velp. *Jozef Herbst*, sväto-michalský farár.

Záverečná reč predsedova.

Dano v *Bake*, dňa 26. júla 1904.

Riaditeľia.

O vražde ruského ministra Plehveho.

Desná zvesť doletela z hlavného mesta ruskej ríše. Ministra vnútorných záležitostí Plehveho minulý štvrtok t. j. dňa 28. predpoludním v Petrohrade bombou zavraždili. Útok spáchali členovia tajnej revolučnej ligy.

O útoku z Petrohradu oznamujú: Minister Plehve odcestovať chcel do Peterhofu ku cárovi a dal sa zaviezť ku. t. zv. baltickému nádražiu, kde mal vysadnúť na vlak. Pojal so sebou aj svojho tajomníka i sluhu. Keď ministrov koč prišiel ku t. zv. varšavskému nádražiu, ktosi hodil bombu pod kolesá koča. Bomba s hrozným rachotom vybuchla a roztrhala koč, kone a všetkých čo na koči sedeli: ministra, tajomníka, sluhu i kočiša. Z celého povozu zostala na ulici len neforemná massa ľudských a koňských tiel kúpajúcich sa v mlákave krvi. Výbuch bomby bol tak silný, že lietajúce kusy železa ranily aj viac okoloidúcich ľudí, tlak povetria porúchal výklady a dvere susedných obchodov a na domoch zabily sa všetky okná. Kto hodil bombu, to sa v hroznom zmätku nedalo zistiť. Len neskôr, keď sa poplach trochu utišil, chytili jedného podozrivého človeka, o ktorom viacerí tvrdili, že už dávno čakal pred nádražím a držal v ruke jakýsi do papiera zatočený okrúhly predmet. Zrejme je, že útočník vedel, o ceste ministra a že minister okolo varšavského nádražia sa povezie na nádražie baltické. Policia nevydala novinám žiadnej zprávy a všetko drží vo veľkej tajnosti, ba prísna cenzúra prekazila, aby sa chýr o tejto najnovšej politickej vražde chytrý rozniesol po svete. Telegrammy zadržala a len neskôr hodne okyptené prepustila do cudzozemska.

Zavraždený Plehve od 18. apríla 1902. bol ministrom vnútorných záležitostí. Troma dňami predtým študent Balmašev zastrelil ministra Sipjagina, na jeho miesto cár Mikuláš vymenoval Plehveho. Plehve bol vtedy štátnym sekretárom vo finskom ministerstve, kde celý svoj vplyv, všetku moc svoju k tomu použil, aby porušil Fínsko. Aj on mal v tom prsti, že práve generála Bobrikova vymenovali za hlavného gubernátora veľkokniežatstva finského, kde potom spolu prevádzali trie prísne, každý slobodnejší pohyb udusujúce administratívne poriadky, ktorými takrečeno do okov sputnali slobodumilovných Finov. Keď Plehve stal sa po Sipjagovi ministrom vnútra, za cieľ svoj si vytknúť prekaziť, udusiť, zničiť revolučnú propagandu a tu sa dokázal tvrdým, nezlomným štátnikom, ktorý neznal milosti.

Z petrohradských telegrammov dozvedeť sa možno jedine o podrobnostiach, ktoré sa počas útoku udaly. Ani to nevedno, či je útočník finský sprisahavec, či nihilista alebo iný revolucionista. Len to vedia o ňom, že je 26-ročný a ponač intelligentne vyzera, myslia, že je univerzitným študentom. Počas útoku ranený bol aj sám útočník, lebo z blízkosti hodil bombu pod voz ministra a rozlietnuvšie sa trosky aj jeho ranily. Dľa jedného telegrammu otázkou je, či útočník zostane na žive. Že čo pri výsluchu vyznal, o tom nič nevedno.

Deň pred smrťou večer bol minister Plehve u generála Bogdanoviča a keď sa odoberal, hovoril, že má zlé tušenia. Koč ministra opatrený bol pancierom, tak že guľa do koča vraziť nemohla. Len bomba mohla koč ztroskotať. Kedykoľvek sa minister Plehve vyviezol, rýchle skočil do koča a celkom sa utiahol, aby ho nikto nevidel. Koč sprevádzalo vždy viac policajtov na koňoch a bi-

cykloch. Na tvári miesta nenašli žiadne trošky z bomby a preto polícia ani nevie, čím bola bomba naplnená. Bomba nerozšírovala neprijemný zápach a tak sa zdá, že je to celkom nový vynález. Útočník sa chcel zastreliť, ale ho v tom policajti prekazili. V páde sa útočník vylieči, odvezú ho do pevnosti Petra a Pavla.

Zavraždeného ministra Plehva už pochovali, ale obrovské rozčúlenie, ktoré vzbudil krvavý útok po celom Rusku, ani najmenej neutichuje. Vrah Plehva ešte vždy nevyzradil ani kto je ani čo je. Že ho ale ku hroznému skutku vyslal tajný vykonný výbor revolučnej strany, to je pravdepodobné. Vzдор týmto hrozným prejavovaniam nespokojnosti smerodajné kruhy ruské — ako z Petrohradu oznamujú — ešte vždy nepomýšľajú na nejaké liberálnejšie reformy, ba práve naopak, s najväčšou energiou chcú potlačiť každý pohyb, každú akciu za rozprestrenie slobody a polícia hľadá a lapá ľudí, na ktorých padá jej podozrenie a že v krajine strašných útokov policii je každý človek, ktorý len s milým úsmevom nepozre na predstaviteľa cárskej moci podozrivý, to je ľahko pochopiteľné. Budúcnosť ukáže, čo docieli ruská vláda svojou bezohľadnou prisnosťou.

Rusko-japonská vojna.

Novšie zprávy len potvrdzujú, že okolo Port-Artura stoja tuhé boje, ale o nich žiadne podrobnosti nepri-nášajú. Toľko však zdá sa byť pravdepodobným, že teraz ide boj o vnútorný pás pevností zvaných Drakonovij, ktoré chránia Port-Artur od východu. Dvanásť je tých pevností na hrebeni toho vrchu. Od juho-západu dvíhajú sa obrovské pevnosti takzvaného Zlatého vrchu, ktoré stoja pozdĺž morského brehu a bránia mesto i proti útokom japonskej floty. Minulý týždeň Japonci urobili útok na tie pevnosti; útok trval tri dni, ale márne. Z Čifu boly došly chýry, že Port-Artur kapituloval, z Tokia však oznamujú, že tieto chýry nezodpovedajú pravde, ale ani slovom sa nezmieňujú, aká je situácia pod Port-Arturom. Len toľko oznamujú z Tokia, že z japonskej strany padlo päť dôstojníkov a 41 bolo raneno. Koľko padlo mužstva, to už neoznamujú. Možno tedy, že to bola tuhá borba. Jeden telegramm uznáva, že po tejto bitke Japonci sa značne sblížili ku Port-Arturu, z čoho tedy nasleduje, že Japonci sú snáď na posícii pri Port-Arture. Rusi pod Port-Arturom neustávajú, a tak je pravdepodobné, že osud peknej pevnosti onedlho bude rozhodnutý.

O položení na bojišti v Mandžurii nedošlo žiadnych pozoruhodnejších zpráv, z čoho dľa dosavadných zkusenosti, možno uzatvárať, že sa tam zase chystajú veľavýznamné udalosti.

Rusi majú teraz v boji postavených päť divízií a 100 diel, kommandantom je Kuropatkin, ktorý je udajne aj na pravom ramene ranený. Tak sa zdá, že Kuropatkin ufá si, že sa mu podarí pristaviť Kurokiho, ba že mu možné bude ho aj poraziť, aby mu potom tým ľahšie bolo možné utiahnuť sa na sever.

Kreštania kupujte len u kreštanov!

KRAJINSKÝ SNEM.

Snemovňa vyslancov.

Pretriasanie krajinského rozpočtu rýchlym postupom napreduje ku koncu. Páni ministri jeden po druhom odcestujú svoje odborné predlohy, ktoré sú veru až veľmi stručné.

Minister orby Tallian n. pr. uspokojil sa s tým, že jednoducho referoval o tom, čo sa robí v krajine dľa programu bývalého ministra orby Darányiho. Spomenul medzi iným i to, že potravné a iné hospodárske spolky uznáva za potrebné. Toto je ovšem pekne, len zabudnúť spomenúť, ako zamýšľa aj *podporovať a chrániť* spolky takéto. Lebo o tom by aj pán minister orby mal dobre vedieť, že n. pr. úradné medzitka verejnej správy všemožné nastrajajú prekážky spolkom našim. Ba aj jeho kollegovia, páni ministri finančný a obchodný sú proti spolkom.

Ku predlohe ministra Talliana hlásil sa výtečný rečník br. *Kaas*, ktorý pripomínal ministrovi pomery v Nitriansku. Stolica nitrianska vynakladá na cesty stoličné veľa peňazi a cesty tieto predsa nie sú v poriadku. Bolo by treba, aby sa štát do toho zamiešal a cesty tieto odobral. Lebo dnes v Nitre opravu ciest tých vydajú kadeakým kšeftárom, ktorí potom nič, alebo len dosť málo robia s cestami. Bolo by treba opravu ciest nie do árendy dávať, ale jednotlivým obciam, ktoré by za tie isté peniaze aj raz toľko štrku navážaly na cesty.

Minister osvety *Berzeviczy* tiež len na kratko odretcoval svoju úlohu. Prizvukoval zvlášte, že reforma o ľudovej vyučbe bude mať ten výsledok, že deti nemaďarských národností osvoja si úplne reč maďarskú, a pomocou znalosti reči maďarskej prilnú úplne k maďarskému štátu a tak utratia pôdu agitatori národnosti.

Tu sa ohlásil ľudový poslanec dr. *J. Csernoch* a pripomenul mnohé také reči do odboru kultusministerstva patriace, o ktorých sa minister Berzeviczy len povrchne, alebo niako nezmienil. Reč táto bola na toľko obsažná a vysokovzletná, zakladajúca sa na hlbkých študiách, že je nám nemožno na úzkom priestore týchto novin ju hodnoverne opísať: Hlavne zmienil sa o kat. autonómie (samospráve), ktorá sa z nepriazni vlád liberálnych od-vlekuje, ačpráve sám kráľ žiadal si túto pálcivú otázku konečne do poriadku priviesť. Ak-že sa prevede reforma pána kultusministra, práva nádejnej autonómie našej budú čo najväčšmi zúžené. Zazlieval vláde i to, že pri udelovaní kongru (podpora kat. kňazom) vedú vládnych pánov politickej ohľady, aspoň mal rečník vedomosť o jednotlivých prípadoch, že odňali podporu túto kňazom len preto, že neboli liberálni. (*Rakovszky* a *Ernszt*: Tak je!) Spomína ďalej i to, že na vyšších školách našich panuje smer rozhodne protikreštanový, tak že sa tam ne-

vera a socialdemokratické náhľady úžasne šíria. — O dievčenských vyšších školách hovoriac, žiada rečník, aby sa učebné plány týchto škol znovu prezrely, lebo pri terajšom vyučovaní nenadobudnú si tam dievčatá potrebnej vedy k životu. Len skutočne súce a nadané dievčatá treba pripustiť k vyšším štúdiám, ináč rozmnožia sa nám poloučené, nespokojné, pre život nesúce ženské.

Kultusministovia jedajú proti zákonu z r. 1868, kde dľa dôvodu bývalého ministra Kolomana Tiszu dáva sa právo cirkvám, aby si postavily vyššie školy svojské. Nevyžaduje ten zákon, aby školy tie len dovoľením kultusministra sa staly oprávnenými; školy tie oprávnené sú dľa zákona i bez takého dovoľenia. A predsa žiadajú kultusministovia takéto oprávnenia. Toto by malo prestať.

Ponevác vláda pri terajšej reforme nekladie žiadnu váhu na obranu ducha náboženského, preto rečník rozpočet kultusministrov neprijíma (Živý súhlas.)

S ľudovej strany rečnil ešte aj *Udvary*, ktorý vytýkal vládě, že pri občanských školách (polgári iskola) nevyučujú sa školáci ničomu praktickému a pre život potrebnému.

Ludová strana za remeseľníkov.

Dr. Alexander Ernszt, ľudový vyslanec veľmi zaujímavý reč povedal teraz na sneme za našich remeseľníkov. Povedal totiž, že vedúci mužovia v Uhorskej krajine dosavad nič nerobili za to, aby priemysel u nás bol rozkvital. Ďalej i to povedal, že za 36 rokov vydali sme 13 millionov korún v záujme malo-remeseľníkov. Nemôžeme tedy povedať, že nemáme priemyslu, lebo v 2547 fabrikách 259 tisíc robotníkov v 200 millionov hodnote tovaru vyhotovia. Z Austrie asi dva kráť toľko doviezli k nám. Náš priemysel konkurovať nemôže, lebo nemáme peňazí do založenia priemyslu. Založení účastinársky kapital len 1¹/₂ procenta osohu doniesol fabrikam. Dľa výkazu robotníkov sprostredkujúceho práce ústavu vidíme, že v Pešti jednotajne 4—6000 robotníkov nemôže zamestnania dostať, čo to snáď v celom svete nevidíme. Je mnoho i takých, ktorí aj šesť mesiacov čakajú na prácu, po šesť mesiacoch ale jednoducho vytrú ich. Ústav tento sa veľmi vzmochol, ale za jeho štyriročného účinkovania dost malej chváli pre dobro priemyslu si získal. V prvom roku tohto ústavu v Pešti hlasilo sa o prácu 85.243 robotníkov zamestnanie však dostalo len 34.310 robotníkov. V minulom roku hlasilo sa 86.940, teda málo čo viac, ako v prvom roku a zamestnanie obdržalo len 38.506 robotníkov.

Ďalej dr Alexander Ernszt zaoberal sa obšírnejšie aj s revíziou priemyselného zákona. Povedal, že v Austrii, v Nemecku vždy zlepšujú priemyselný zákon, len u nás nerobi sa zhola nič. So zákonom slobodného priemyslu zničili staré ústavy a starých ľudí, tak že rozpadli sa ako rozviazaný snop. Medzitým pripomenul obuvnícky priemysel, ktorý je najväčším vyvynutým v Uhorsku, asice: 57.000 máme samostatných majstrov a učňov len 18.000 je. A toto isté je aj s pomocníkmi (tovaryšmi).

V krajčírskom priemysle je to isté: 33.000 samostatných majstrov a učňov 12.000 je; v kováčskom priemysle máme 26.000 samostatných majstrov, učňov je len 9000. Nuž takýto rozdiel je asi medzi samostatnými majstri a medzi pomocníkmi.

V takýchto pádoch a okolnostiach nemôžeme tých samostatných majstrov považovať za občanov, ponevác jejich tak mizerné polozenie učíni ich za tých najchudobnejších občanov.

V roku 1884. vyšla revízia priemyselného zákona, dľa ktorej dostávali priemyslové licencie len tí, čo boli uspôsobilí (kvalifikovaní). Toto bolo dobre, ale čože z toho, keď potom učnovia dostávali kvalifikáciu bez zkúšky. Priemyselné spolky, ak majú byť osožné, musia byť obligátne. Chyba je u remeseľníkov i to, že majstri nerádi držia učňov, v Pešti na pr. je 10.223 majstrov, 44.42 tovaryšov a učňov len 9.654. Veľmi významná vec je štatistika robotnícka, menovite štatistika o tom, koľko robotníkov býva bez práce. Nedeľný odpočinok nech je aspoň nie menší ako dosiaľ bol. O ochranu robotníctva a o poistovanie prípadoch nemoci a nehody mala by sa starať vláda. Ku koncu povedal ešte dr. *A. Ernszt* niekoľko slov oproti priemyselným kartelom a osvedčil sa, že rozpočet neprijíma.

Veľké nešťastie zastihlo v Malom-Borovom (lipt. stol.) 8 rodín (46 duší), ktorých domy a hospodárske stavy so všetkým 23. júla zhoreli. V zamknutých domoch, ľudia k tomu po poli rozídení, nedalo sa ratovať nič. Otcovia týchto rodín sú sklári a riečičári. Prosím láskavých čitateľov o nejakú podporu pre tieto úbohé rodiny. Milodary v «Kresťane» budú uverejňované.

Veľké-Borove o. p. Hutti, (lipt. s.) 1904. 29. júla.

Štefan Hattyár, administrátor.

Lacné železničné karty. Správa uh. štátnych železníc oznamuje, že z príležitosti sviatku sv. Štefana, prvého kráľa uhorského vydávané budú na stanicích uh. št. železníc, jako aj na stanicích košicko-oderbergskej železnice do Budapešti o 30 procentov lacnejšie sem a tam znejúce vozné karty. Karty vydávané budú od 16. do 20. augusta a platné budú za 5 dní. Cestu neslobodno pretrhnúť.

Oprava. V článku v predešlom čísle «Kresťana»: «Slávnosť na Hore Levočskej» milne bolo udané, že sa pri slávnosti tohoročnej sossbieralo o 27.000 korún menej, jako pri slávnosti minuloročnej. Sossbieralo sa menej o 2.700 korún, slovom o dvatisícisedemsto menej, nie tak jako to v článku tomto milne udané bolo.

Gazdinky pozor! Veľká obľúbenosť Kathreiner Kneipp sladovej kávy, ktorá behom pár rokov dokázala sa čo veľmi výtečná, to pôsobila, že jednotajne nové napodobnenia jej povstávajú. Aby sme sa týchto a spolu škody chrániť mohli, žiadajme vždy len pravú Kathreiner kávu a prezierajme pri kúpe dôkladne každý balík, či je čo ochranným odznakom opatrený obrazom farára Kneipp a menom Kathreiner.

Zbroje, skutky a slová socialistov.

Dokázal som, že robotníci prečo nemôžu sa sveriť na vodcov, a keď sa aj sveria, to tak vyzerá, ako keď pes stráži slaninu alebo koza kapustu. Vartáši nažerú sa do sytosti a ubohým robotníkom nezostane iné, len púhe sľuby. Socialisti chcú založiť štát bez Boha a bez viery, lenže dosvedčili sme, že tam nemôže byť ani spokojnosť, ani poriadok, len samé roztržitosti, zvady, hriechy a bitky. Že to tak bude, vidno z účinkovania vodcov. Títo trubači bezočive lhajú; a kto ráz cigáni, ku tomu nemôže mať dôvery statočný človek, a bez dôvery niet poriadku a spoločného blahobytu. Vidzme príklad. Každý čarbár socialistický haní kresťanstvo, ba aj písmo sväté drží za hlúpe vymyslenosti, ktoré vzdelaní socialisti nemôžu uveriť. Teda títo sprostáci ustavične plujú na to, čo je pred statočným kresťanom najsvätejšie. Nuž ale aj pri tejto hnusnej práci ukážu, že sú šikovní komedianti, lebo aby prach sypali do očí tým, ktorí by im preto chrbát namastili, teda skrútia koleso, a kedy-tedy pýtajú sa sami seba: «Či je to pravda, že socialisti neznajú Boha a nemajú náboženstva?» Na to ten istý čarbár, ktorý v predošlom čísle novín hanil náboženstvo, zapredal Boha, a za hlúpu bájku držal písmo sväté, bezočive odpovedá: To nenie pravda!

Socialdemokrati ani v programme, ani v spisoch svojich nezapierajú Boha. «Socialdemokracia nikdy nehanila náboženstvo a nenapádala vierovyznania.» Páni moji, papier je veľmi trpezlivý, ten zdrží hoc čo. Mňa neoklamete, lebo poznám vás. Teda vy ctíte ba vyznávate vieru? Ale akú? Ba najdú sa medzi vami smelí havkáči, ktorí opovžujú sa lhať, že sú dobrí katolíci. Pes vám verí, my veru nie. Teda pokoj dáte Bohu a cirkve jeho? Ako je to, že pri každej príležitosti klajete na kňazov; že hlásate: socializmus a kresťanstvo nesrovnávajú sa; núťte ľud, aby si nedal deti krstiť, aby nechodil do kostola; aby mrtvých nedal si skrže kňaza pochovať; že viera, písmo sväté a obrady cirkevné sú len vymyslené komédie; že po tomto svete (po zemskom živote) nič nebude! Na čo je tá hrozba vaša: «Nedo-

volíme aby kňazi a biblia panovali nad svetom». Má ten vieru, kto hlása a robí takéto bezbožnosti? Nie! Ten ani statočnosti nemá! Tomu vyhýbať treba ako prašivému, lebo je samá falošnosť, samá zlomyseľnosť a nenávisť. Kto by počúval a poslúchal takúto sberbu? Dolu s ňou! Robotníci, buďte opatrní a rozumní! Vyplatte už ráz, ale poriadne klamárov! Nezaslúžite, aby ste mali takýchto vodcov! Oni zaraz vyhynú, ak odvrátite sa od nich!

Dľa mojej mienky to je statočný vodca, ktorý nielen tára a búcha do sveta, ale robí tak, ako vypráva, a splní to, čo sľubuje. U socialdemokratov nenie to tak. Páni vodcovia zanechali dielne, odhodili kladivá, dratvy, hoblíky, ihly a vydali sa za apoštolov socializmu, lebo takto ľahšie je ím žiť. Z tých zásad, o ktorých vreštia, že až praští, oni sami nič nezadržia, a nič neprevedú. Nuž ale aby robotníci nezbadali toto darebáctvo, teda huckajú ich oproti vrchnostiam, oproti kňazom, oproti statkárom a fabrikantom. Píšu a rečia o týchto osobách s tou najväčšou nenávisťou, aby udusili úctu v divých srdciach spojencov. Riada strajky, aby takto vydrankali väčšiu mzdu a viac odpočinku. A toto je jediný vydobytok, s ktorým vychvaľujú sa. Síce planý je, lebo ho vysilili, a ponevác stá a stá robotníkov padlo mu v obeť, preto tak ťažká kliatba leží na ňom. Počúvame od lhárov týchto, že socializmus je opravdivé vykúpenie pre chudobu. To je všetko posbierané cigáňstvo. Vidzme na to živé príklady: Viedeňskými novinami «Vaterland» túto zprávu písali z Parízu roku 1897. nov. 6-ho: «Socialisti vždy jednaki zostanú. Čihajú po cudzom. V mestách Lille, Troyes a Marseille socialistov vyvolili za radcov, a čo urobili títo gazemberi? Vyrabovali mestské pokladnice, ukradli peniaze chudobných (milosrdných) ústavov, a prehajdákali ich aj s pajtášmi svojími».

V gráckom «Robotníckom Kalendáre» (ročník 1896.) čítame, že v Perpignan-e roku 1886. socialistov vyvolili za mestských radcov. Vtedy mesto malo 125.000 frankov hotových peňazí. Páni socialisti tak svedomite šafáрили s týmito peniazmi, že o tri roky malo mesto 36 tisíc frankov dlžoby, a nie že by boli znížili porcie, ako to pred voľbou sľubovali, ale nové zavesili na krky oklamánym občanom. Na to mešťania povstali, a vyhнали raubierských gazemberov z ra-

túzu.» — Že ako splnia sluby bezočíví vodcovia, svedčí o tom nasledujúci prípad: V Saint Denis (vo Francúzsku) socialistickí radcovia zaslúbili mestu, že zotrujú mýto. Po voľbe tak urobili, lenže na miesto toho o $\frac{1}{4}$ vyzdvihli akeis, z čoho mali 180 tisíc frankov ročitého dôchodku. Čo teda zpusťili z mýta, to dohradili takýmto spôsobom. Či to nenie bezočívě mámenie? Potom tak gazdovali v meste, že výdavkov o 317,644 frankov pribudlo. Jedného elvtárša vymenovali za dozorcú nad domami s 2400 frankov platu; na sirotinec len 5400 frankov strovíli; v špitáli len 40 postiel držali, slovom na bedároch gazdovali a ukrátili ich, len ím aby sa čím viac ušlo. Už aj z tohoto vidno, že komu chcú pomôcť vodcovia. Sebe, ale nie chudobe. Túto utlačia, ukrivdia, okradnú a potom vysmejú. Nuž ale čo lepšieho vystane z vagabundov, ktorí nemajú ani Boha, ani svedomia, ani statočnosti. Neverte ím robotníci, ale postavte sa oproti ním tak, ako ja! Prenasledujte ich na vše strany, lebo nie sú hodní dobrého slova. To všetko je len samá falošnosť a zlomyšľenosť, o čom brechajú. Veď vezmime tú vec, o ktorej najviac vrešťa, t. j. osobný majetok. Ten držia za príčinu chudoby robotníkov. «Všetko je spoločné! Jednotlivci nesmú mať majetok» ozýva sa z hrtánov vodcov, nuž ale, či idú napred s dobrým príkladom? Či podelia medzi biednych robotníkov to, čo nasdierali? Ani haliera nedajú! Vo Francúzsku a v Nemecku je viac takých socialistických vodcov, ktorí sú viacnásobní domoví páni a vládnu s millionami, ale veru ani jeden nemyslí na delbu, a ani omrvinku chleba nedajú hladným robotníkom. Ale zato ručia: dolu s osobným majetkom! Rovnako treba podeliť všetko! Pravda nasbíjaného jejich majetku aby sa nikto nedotkol. A robotníci, na miesto, že by ich vyobracali, ak sa patrí, ešte skladajú sa na nich. Štranok ím, ale nie peniaze!

V Anglicku roku 1897. zomrel Morris, vodca socialistov. Čez celý život svoj brojil oproti osobnému majetku, a pritom všetkom nashromáždil millióny peňazí. Elvtárši si mysleli, že ohromný majetok zanechá ím. Ale veru na prázdno kleply ím zuby, nedostali ani babky, všetko zostalo príbudzným zomrelého. Práve vtedy zomrel bol vo Francúzsku istý biskup, menom Boyer. Tento prisne naložil v testamente, že vyjmúc útrat chatrného pohrabu, aby všetek majetok jeho po-

delili medzi chudobných. Pýtam sa, kto bol opravdový ľudomil: biskup či millionár? Nuž takito lhári sú vodcovia socialistov. Dolu s nimi!

Aby robotníci dočista vedeli s akými klamármi majú robotu, spomenem nasledujúci prípad. V Paríži jeden socialistický ablegát, menom Vaillant, viacnásobný millionár a majiteľ domov, na socialistických shromaždeniach veľmi zaujímave vedel rečníť o spoločnom majetku; reči jeho na tolko oduševnily elvtáršov, že tí vrútili sa do Vaillantovho domu, a vykradli ho, mysliac, keď má byť všetko spoločné, nech je najprv jeho majetok taký. Lenže Vaillant nechcel počuť o takejto delbe, ale dal pochytať kmínov. To veru nebolo po pravde, lebo tí len to urobili, k čomu ich Vaillant povzbudzoval. Hja kňazské majetky, to je volačo iné, ale socialistických a židovských aby sa nikto netýkal.

Robotníci, ak ani po týchto príkladoch neuznáte, že s loptošmi a s lhármi máte zapodievanie, spomenem vám ešte zaujímavejší prípad. V Paríži istý ablegát z bandy socialistov, menom Lavy, držal ráz ukrutnú reč o spoločnom majetku, ktorá do takých rozpakov doniesla socialistov, že konca-kraja nebolo potleskom a na zdar volaniu. Keď Lavy odchádzal zo siene, nenašiel si kabát v ktorom mal 2000 frankov. Na to jeden z poslucháčov poznamenal: «Elvtárš, dľa tvojej reči činil ten, kto vzal kabát tvój s peniazmi, lebo však keď nenie osobného majetku, tak ten istý nekradol, ale dľa práva spoločného majetku teraz on bude nosiť kabát». Napaprčený ablegát zabručal: «Ten gazember mal vziať iného kabát, ale nie môj!» Márne kričal, aby chytili zlodeja, nikto sa ho nedotkol. Tak máte aj vy robiť. Kolko rázi kážu alebo píšu vodcovia oproti osobnému majetku, udríte na nich, aby podelili medzi vás to, čo majú, však to sú vaše peniaze, máte právo k ním. Nuž ale reči vodcov sú len na to dobré, aby vás zaslepili, šudili a sdierali. Dbajú tí vela o vás! Smrdíte ím; ich len vačok váš zaujíma. «Dajte, obetujte na agitácie! Nech je všetko spoločné» vrešťa z plného hrtána, ale probujte od nich pýtať čo len kúštik chleba, čo vám povedia? A veru je medzi nimi vela boháčov. Jeden má za tolko, ako kňazi naši dohromady. Čo vám nepomáhajú? Však vydávajú sa za vykupiteľov vašich! Lúpežníci sú a lhári potupní, ale nie priatelia robotníkov. Dolu s nimi!

Tak sú oni so všetkými zásadami, o ktorých štekajú. Prví sú, ktorí nezadržia to, o čom rečia. Neraz počujeme z hriešnych papúl jejich: «Páni využítujú robotníkov! Na nich musíte hlušiť, a predsa nedajú vám poriadneho výrobku!» Poviem vám jeden príklad, ako zachodia oni s robotníkmi. V Nemecku založili socialisti potravný spolok, v ktorom pomocníci dostali 40 mariek (1 máрка = 1 kor. 20 hal.) mesačného platu, teda o mnoho menej, ako iní kupci platili, len aby na vodcov padli čím väčšie dividendy. V jedných — v Augsburgu vychodiacich — novinách (1896. 16-ho decembra) čítame: «Pred pár rokami založili socialisti vo Sukmöllene fabriku; robotníci od mesiaca strajkujú pre surovosť a neľudskosť vodcov.» V Saskej roku 1893. utvorili socialisti konsum. Robotníci jeho nedávno držali poradu a prísne vystúpili oproti predstaveným svojim; ponosovali sa, že žiadajú od nich, aby týždenne 90 hodín pracovali; odpočinku len každú štvrtú nedeľu dostanú, a za to platia im na týždeň 12—15 mariek.

Teda takto vyzerá zemský raj socialistický, s ktorým mámia robotníkov. Takito sú vodcovia, ktorí shabať chcú čo je cudzie, ale zo svojho nedajú ani fuk; ktorí huckajú robotníkov oproti kňazom, statkárom, úradníkom a podnikateľom priemyselných závodov, kdežto oni sdierajú najlepšie ubohých robotníkov a zachodia s nimi hovädský. Dolu s nimi!

BESEDNICA.

Čo je hlavná príčina, že náš ľud na vnivoč vychádza?

— Od Zaoska. —

(Dokončenie.)

1. Prvá doba, v ktorej vy s radosťou idete ku Jukefovi, je doba náboženská, sviatočná. Chudobný Slováč je veľmi prajný človek; on sa rád podelí s každým, nasledovne aj s Jukefom i s Pánom Bohom. V nedeľu a vo sviatok ide pred poludním Pánu Bohu slúžiť. Pred kázňou a sv. omšou ale obyčajne mi prídu dobré ráno vynšovať a sebe aj niečoho zapíť a posedia si aj pod kázňou u mňa, aby vraj nemuseli v kostole driemať, a nektorí aj pod

omšou zostanú, ako prilepení u mňa sedieť a tak pred poludním odbavili službu božskú. Po poludní zase venujú a zasvätia pobožnosť svoju u Jukefa, až hlboko do noci; a keď je muzika a tanec, je ich o mnoho viac o Jukefa, nežli na litaniach. Vtedy Jukef viac utrží popoludní, nežli predpoludním Pán Boh. Bo v nedeľu a vo sviatok býva dlhý čas, a inej roboty niet. Modlí sa človekovi vždy nechce; spievať si už skôr človek zaspieva, už či v kostole ráno, či popoludní u Jukefa. Kde sa spieva, tam sa aj pije.

— To máte pravdu Jukefko. Náš dedko vždy len vtedy spievajú, keď idú od vás napitý — odpovedal Gombalia.

— Potom taká svätá a nábožná doba býva aj púť. Na niektorých púťoch my krčmári máme tiež výdatný úžitok, bárs aj nie duchovný, ale časné požehnanie. Tej chudoby mnoho sa naschádza, a každý dá nielen na oferu v kostole ten krajciar, ale aj v krčme. Mnohý tam nechá aj vyše zlatky. Niekedy sa tam mnohí aj pobijú, keď si odbavili v kostole svoju pobožnosť. V našej dedine znal som jedného hofera, ktorý každý rok išiel na púť dvakrát do Čepeňa a do Sv. Chrasti a prišiel vždy ako snop s ťažkou hlavou napitý, a žene so sekerou porúbal šaty, aj kus múru vyvalil z izby.

— No včul už až rozumiem, prečo páni naše takéto púti volajú «slovenským sedliackym majálesom» — poznámenal Jano Kyjanica — bo mnohí špatno držia sa tam, idú viac tam na hody, ako na púť.

— Takých nábožných familiárnych radostných dôb máme aj viac. Tu je k. pr. svatba v dome. Tu treba viac trunkov, nežli mali na svatbe v Káne galilejskej, bo tam boli sami židáci a tí sú miernejší, nežli sú Slováci. Tam im vypomohol ale Spasiteľ z hanby, bo boli chudobní ale mierni. Na našich svadbách nebýva obyčajne Spasiteľ, bo ho ztadiaľ korhelia vyženú nielen s nemiernosťou, ale aj s hnusnými rečami a pesničkami, a preto keď im ešte chybí nápoj a nie sú ešte celkom na sviňu opití, nemá im kto zázrak spraviť, vypomôže im Jukef svojou kofvarinou, aby sa celkom dorazili a pamätali svatbu, ako kde ktorý ležal, v jarku, na ceste, v potoku a na hnoji.

— Abych nezabudol — hovoril Juro Gombalia — veru aj náš p. farár mali kázeň na šiestu nedeľu po sv. Duchu, že vraj tých 4 tisíc mužských, ktorých Spasiteľ zázračným spôsobom na pustatine so siedmima chlebíkmi nasýtil neboli Slováci, bo Slováč by sa nebol uspokojil chlebíkom, oni by isto boli požiadali Spasiteľa, by im aj paleného dal ku suchému chlebu. Že tí mužskí museli isto byť židáci, ktorí sa aj s chlebom uspokojia, keď cestujú, bárs je niektorý aj bohatý.

— Jurko dobre hovoríte — poznámenal Jukef. — U mňa ani len jeden chudobný Slováč nezjie chleba bez toho, že by si nežiadal a nevypil paleného, ba radšej chleba nebude jiesť, len aby toho smradu sa mohol nafahať.

Taká nábožná doba sú aj «krstiny». Tu sa tešia famílie nie tak že sa človek narodil, ktorý biedu bude mať, ale preto tá radosť, bo dobrý hodný kmotor a kmotra

Japonský jazdec na šephúnskej ceste.

šestonedielku budú s veľkými košami a fľašami navštevovať pri čom sa aj ostatným údom familie ujde. Potom sú aj hody a sväté fašiangy. Tu sa vynahradí všetko to, čo by inokedy bolo chybalo v pijatike. Hody a fašiangy triezvo stráviť je veru aj pre chudobného veľká krivda.

Je ono aj viac takých nábožných časov, v ktorých trúnok hodný zástož hrá, všetko ale nemožno spomenúť. K. pr. zomrel dedko, babka alebo tetka. Bárš dedičia odovzdajú sa síce do vôle božej a v srdci, čo žiaden nevidí, sa tešia nad istým dedičstvom, nuž ale patrí sa aj na vonok zármutok ukázať nad ich smrťou, aby ľudia sa nehoršili, že ani len neplačú a že sa tešia po mŕtvých dedičstvu. A ten zármutok zaženie len Jukef s trunkom. Čím väčší je zármutok z vonka a čím väčšia radosť je z vnútra, tým viac musí Jukef fliaš pre rodinu, pre priateľov posielat. Aj hrobár so zvonárom tiež nemôžu ohovárať, že sa pri pohybe napiť nemohli. K tomu prídu všeliakí chudobní, žobráci, kde-tu aj obšitník nebožkých vychvalovať. Že keď im za živobytia nič nedali, že aspoň pri ich smrti a pohrebe aby sa mohli občerstviť s tým pálením. A čím viac ich vychvalujú, tým viac im treba nalievať, v čom zo stránky Jukefa žiadnemu sa krivda nespraví, bo on je vždy ochotný posielat fľaše, a to plné, keď ho požiadajú. — Takéto nábožné dobré skutky: «mŕtvých pochovávať a žižnivých napájať» v niektorých familiach sa v roku aj dva rázi prihodia.

2. Čo sa týka hospodárstva, naši malí sedliaci gazdujú pre seba zo džbera do hrotka. Pre Jukefa ale nosia do jeho sýpky. Svoj gazdašág prepijú a Jukefovi pomáhajú majier stavať.

Znám mnohých hoferov, ktorí akonáhle z výžinkov vymlátili obilie, prišiel Šmýl a odobral im to. Oni celý rok na to čakali, ale Šmil tiež čakal od svatby, od hodov a od fašiangov. Aj to ti je nie neznáme, že bez oldomášu nie je žiadna kúpa, žiaden predaj. Piť sa musí bárš aj nič sa nepredalo na jarmaku, bo to nie je malá vec, celý deň na jarmaku s kravičkou stáť, posmechy ľudí a kupcov počúvať a ešte aj nepredať! Tu treba sa u Jukefa občerstviť. Jestli ale ktorý dobre predal junca, alebo jalovicu, vtedy mu žiaden len nebude závideť toho oldomášu, ktorý oldomáš mnohému nie radosť ale žialu prinese. Niejeden pri oldomáši sa opil, peniaze mu ukradli, alebo ich ztratil a prišiel domov bez peňazí, bez junca a bez jalovice. Bol doma plač, zvada, krik pre oldomáš; z toho povstala bitka a gazda potom dal gazdinej jarmočného s povrazom po chrbáte.

3. Žijeme všetci — teda aj chudobný človek — také socialné, spoločenské časy, v ktorých pijatikám málo kto vyhne. Bo ľudia opustili domáci, tichý, rodinný kruh, v ktorom sa naši starí dobre cítili. Hladajú siné spoločnosti, v ktorých aj duch pijatiky panuje. Páni majú svoje čítacie, politické, vzdelávajúce kruhy, kassiná atď., my sedliaci to máme v jednom, a to je kréma. Ona je preparandia na korhelstvo, na hrešenie. Je ona spolu aj, ako to páni majú, «athletický klub», v ktorom páni síce nebijú sa, ale my sedliaci bijeme sa často a robíme telocvik: prerážame si s fľaškami hlavy a podobné kúsky

tam vystrájame. Páni pijú vo svojich kassinach a kruhoch šampáner «gentry-klub», a my pijeme u Jukefa len to ľudové, to slabé pálené. Keď by nám Jukef tuhého dal, nuž ani čert by s nami nevydržal, tým menej farár alebo rychtár. Ani jedného spolku nenie, v ktorom by sa nepilo. Je veteránsky, jágersky, hasičský atď. spolok a v každom som videl náležite nagajdovaných údov. Výnimka je iba «Spolok Sv. Vojtecha. A s týmto prúdom pláva aj sedliak, a pálenkové vlny prenášajú ho z jednej krémy do druhej.

4. Sú aj politické časy, v ktorých aj sedliak pije, aj páni. K. pr. keď vstupuje do užívania svojho práva a slobody, ktoré pri voľbách ablegátskych, rychtárskych, výborníckych atď. sa užívať zákonite dovoľujú. Rozdiel je ten, že pri tých voľbách sedliaci nie za svoje pijú, ale za cudzie peniaze, za ktorú pijatiku oni seba, svoje právo predajú a s tým len právo obohacujú, ktorí im potom zato priateľstvo navešajú toľko farchy, že im pod nimi plecía sa ohybujú. Mnohí veľmi tešia sa tomu, keď takito sedliaci, čo za pálenku sa ako hoviadka predali, a vzdychajú si, že čo im ti páni zlého narobili.

5. Sedliak na svoje zdravie nedá mnoho, ale ku posilneniu svojich údov čuvôv, nervov pije pálenku ako liek. — Keď ho oči bolia, prikladá si na ne v pálenke namočený lístok bielej lalije. Keď ho v bruchu žerie a žalúdkové krče má, užíva pálené. V bôloch hlavy, namáča si hlavu s pálenkou. Keď kašle, pije masťou omastenú pálenku. Keď je domáci neaký titul, pijú takzvanú «pupkovicu», varené oškorícované a osladené pálené. To je titul, keď sa dieťa narodilo a baba mu pupek uväzuje, vtedy sa tento nápoj robieva, ale aj inokedy ho radi pijú. — Ja som na Horniakoch aj v lepších domoch pil «pupkovicu» u trochpánov organistov, miesto čaju, bárš tam aj žiadnemu pupek neuväzovali. Nektóri tvrdia, že tá pupkovicu je pre chudobného to, čo je tokajčina «három putonoš másláš asú-bor» — pre bohatých.

Aj medzi sedliakmi najdu sa mnohí tak slabí a bojazliví, že sa neopovážia ani ísť do fary, alebo ku notáriušovi do kancelárie. Oni si musia zapíť a «gurášu» sebe nabrat, aby sa im jazyk rozviazal a až potom vojdú do fary, alebo ku notáriušovi grobiániť a nadávať a svoju pálením posilnenú surovosť ukazovať.

Že teda naši sedliaci na vnivoč vychádzajú, nenie divná vec, keď oni všade sú, kde sa pije. Škoda iných ľudí obvyňovať. Príčina hlavná je u sedliakov a nie u Jukefa, ktorý bohatne. Ne íd ku nemu, zdržuj sa doma, buď mierny, spokojný s tým, čo doma máš, a budeš sa lepšie mať, a Jukef zase horsie. On fa ale iste obvyňovať nebude, že ty si príčina jeho chudoby, bo on je múdrejší od teba. Keď uvidí, že mu kšeft nejde, zavre putiku a pôjde iného čo robiť. Dokiaľ ho ale ti udržuješ na rovás tvojeho hospodárstva, bol by on blázon, aby ti odišiel. On nezaslúži, aby si mu nadával, keď on tvoju vôľu plní, ktorej sa ti zriecť nechceš, ako zátvrdivý hriešnik.

Uvažuj si túto vec: kto je príčina tvojej mizerie, chudobe, nedostatku? A potom mi udaj výsledok tvojeho uvažovania a až potom fa pochválím.

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačenu adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávosťami ako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

Vydavateľstvo novín.

***

Schôdzka panovníkov. Marienbádsky mešťanosta dostal úradné uvedenie od dvormajsterského úradu, že koncom augusta anglický kráľ Edvard a kráľ Franc Jozef sídu sa v Marienbade.

Najmladšie právnička nášho kráľa. Z Ružomberku oznamujú: Manželka grofa Ottu Seefrieda rodená bavorská knažna Alžbeta dcéra arcikňažny Gizelly, 29. m. m. rano o 3. hodine porodila zdravého synčeka. Pri pôrode prítomní boli lekári dr. Jozef Burián a Steinhardt. Stav grófký a dieťaťa je uspokojujúci.

Arciknieža Otto, brat dediča trónu Franca Ferdinanda, už od dlšieho času chorľavie a preto — jako z Viedne oznamujú — prosil jeho veličenstvo kráľa, aby ho oslobodil od veliteľstva viedeňskej jazdeckej divízie. Kráľ splnil žiadosť arcikniežata, ktorý najbližšie odcestuje do Južného Tyrolska na dlhší pobyt. Arciknieža, ktorý nosí v armáde rang podmaršala, trpí na pľúcny neuh, ktorý však není povážlivý a lekári myslia, že keď vysoký pacient bude na čistom tyrolskom povetrí, nuž sa onedlho zotaví. Povráva sa, že jaknáhle sa arciknieža trochu zotaví, kráľ vymenuje ho za inšpektora jezdecktva.

Pápež a horúčnosť. Z Rímu sdeľujú: Pálčivé počasie posledných dňoch veľmi umorilo sv. otea Pia X., ktorý bol zvyknutý na vetristé, vždy čerstvé podnebie Benátok. Ako benátsky patriarcha vychádzal každý deň rano na čelne na prechádzku a teraz nemá sa inde prechádzať, ako po chodbách a zahradách Vatikánu. Horúce počasie eíti aj v chýrečnej zahrade Vatikánu, tak že krásne sady sotva poskytujú ulavenia ľudskému telu. Krem toho obrovská kupola veľchrámu sv. Petra, ktorá ako všeobecne známe, je z olova, vydáva ukrutnú horúčnosť na Vatikán. Niet ku počudovaniu teď, že sv. Otec nenachádza v prechádzke vo Vatikáne veľku obľubu. Následkom neznesiteľnej horúčnosti pápež Pius X. zamenil aj svoju doterajšiu spálňu a spáva teraz v jednej sieni, z okien ktorej je výhľad na námestie sv. Petra a na večné mesto. Rimania často sú očitými svedkami, keď rano o 5. hodine otvorí pápež okná na svojej spálni a saje do seba čerstvý, ranejší vzduch, ktorý zavieva od mora. Sestry sv. Otea odcestujú po tieto dni do Benátok, aby tam strávili

leto a tak pápež bude sa cítiť osamelým. — Nedávno stala sa v osobníctve Vatikánu malá zmena; 80-ročný kuchár nebohého pápeža Leva XIII. totiž šiel do pensie a pápež Pius X. najal si na jeho miesto dvoch benátskych kuchárov, ktorí vedia «dľa mešťianskej chuti» pripraviť a nastoliť jedlá sv. Otcovi.

Nový spišský biskup. Dr. Alexander Párvy 29. júla sa navrátil z Karlových Varov do Spišskej, kde strávi jednu časť leta v Štavníku. Nového biskupa inštalujú do jeho úradu v prvej polovici augusta. Statky biskupstva spišského mu už odovzdali.

Zastreli ušľých väzňov. Z Osieku oznamujú, že z mitrovického areštu ušli traja väzni, menom Orgenič, Grubovič a Šapanovič, ktorí po svojom uskočení spáchali dve vraždy. Žandári neďaleko Iregu prišli na stopu ušľých väzňov a prenasledovali ich až po Kamenicu, kde skočili zbojníci do Dunaja. Žandári strelili na nich a všetkých troch zabili. Mrtvoly ušľých väzňov vytiahli z vody a prípad oznámili žandárskej vrchnosti, ktorú povedala, že žandári konali dľa povinnosti.

Falošný hráč. V Temešvári v jednej kaviarni hrala sa jedna spoločnosť v karty. Šlo o veľké peniaze a jeden z hráčov, Fridrich Kerry, správca štátom podporovanej obuvníckej fabriky «Turul» ustavične vyhrával. Ostatní dali sa ho pozorovať a skutočne dolapili Kerryho, že falošne hrá. Celá spoločnosť dala sa do falošného kartára, ktorý len horko-ťažko ušiel. Prípad vzbudil veľký ruch, lebo Kerry zaujímal v spoločnosti popredné miesto.

Veľká krádež na jednej lodi. Na parnej lodi «Széchenyi», ktorá na Dunaji medzi Budapešťou a Oršovou sprostredkuje osobnú premávku, udala sa veľká krádež. Na lodi do Osieku cestovala jedna grécka žena, ktorá mala na krku na šnórke meštek a v ňom peniaze a rozličné šperky. Žena na lodi zaspala a jakýsi zlodej použijúc túto príležitosť, odrezal jej meštek. V mešteku bolo 73 Napoleonovských dukátov (jeden Napoleon d'or = 40 korún), 8 gréckych bankoviek v hodnote 220 korún, jedna zlatá retiazka v hodnote 400 korún, jeden zlatý prsteň s diamantami v hodnote 300 korún, jeden zlatý prsteň s rubínom v hodnote 40 korún a konečne jeden malý zlatý prstienok a jedny zlaté zaušnice v hodnote 60 korún. Má sa za to, že zlodej opustil loď na stanici Slánkemen medzi Karlovacom a Titelom. Policia zlodeja stopuje.

Chýry zo Spiša. Dňa 16. júla v Hobgarde pri Lubovni 6 stodol zhorelo. — V Richvalde les zhorel. — V Stražách pri Poprade veľký oheň zúrila. Zhorelo pol obce. Škoda je bárs veľká. — Dňa 18. júla v Pohradi a v jeho okolí aj v Strážkach pri Kéžmarku veľký kamenec bol, ktorý ohromnú škodu spôsobil, zbožie a kapusta sú zničené. — Žatva sa už začala. — Povetrie už trochu ohladlo aj dážďu už bolo. — V Levoči majú teraz uviesť elektrické osvetlenie. — Pri ostatnej assentírke sa medzi 5287 vojopovinnými len 2042 ustanovilo, ostatní sú v Amerike, 551 prijali ku vojsku. — Od 1. jan. do 1. júla 1002 do Ameriky znejúce passy vydali v našej stolici. O mnoho menej ako lanského roku.

Medzinárodná schôdzka ohňohasičov bude sa vydržiavať pod predsedníctvom grófa Viktora Széchenyiho v sviatok sv. Štefana v Budapešti. Na schôdzku prihlásili sa ohňohasičia zo všetkých krajín sveta, ešte aj z Ameriky. Na chôdzke budú pojednávať predmety, týkajúce sa ohňohasičstva. Tak ku príkladu budú prednášky o ohňopolicajných poriadkoch v divadlách, v parných mlynoch, o zápalistých látkach atď. Prípravy na sjazd ohňohasičov sú už porobené.

Zhorela na krajinskej ceste. Úžasné nešťastie sa stalo 27. júla čez popoludie na krajinskej ceste medzi Nagy Idou a Komarócom (st. abaujtorňanská.) Predavač zelenín Herman Lieber, obyvateľ z Göncu, šiel so svojou mladou ženou na jednom dobre naloženom voze domov, keď zrazu vôz chytil sa plameňom. Žena nevedela rýchlo si s voza a chytily sa jej šaty. Nešťastná ženská ztratila povedomie a zhorela na voze na uhol. Jej manžel utrpel počas ratovania tiež povážlivé popáleniny. Zo zavedeného vyšetrovania vysvitlo, že oheň povstal následkom rozhorúčenia sa osy kola.

Púť na «Maria Bešňov». Dňa 14. aug. to jest v nedelu ráno usporiadajú budapeštianski slovenski veriaci jozefovskej farnosti púť do Maria Bešňova. Púť pohne sa o 7. hod. ráno z jozefovského kostola. Pútnici budú mať na milostnom mieste slovenskú kázeň a svätú omšu so slovenským spevom. Sprievod púti povedie vel. p. Edvard Sándorfi, redaktor. Preto milí veriaci všetci, ktorí ste tu obydlení, no-že nezdráhajte sa, lež komukoľvek je možné, nech dostaví sa a súčasní tejto krásnej púti. Za riaditeľstvo: *Vincent Janec*, spevár.

Nebezpečie jedného chrámu v Benátkach. V poslednej dobe dochádzajú z Benátok často chýry, že niektorej tamojšej starožitnej pamiatke, ktorú chodí každoročne obdivovať veľa turistov zo všetkých strán sveta, hrozí nebezpečie srútenia sa. Najnovšie oznamujú, že múry chrámu «San Giacometto» sa popukaly a stav chrámu, pochádzajúceho z V. storočia, je povážlivý. Mestská rada odhlasovala na opravenie chrámu veľkú peňažitú pomoc.

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdá-liž je spoľahlivý ten alebo onen *ústav sprostredkujúci požičky*? Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, alebo *požičky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požičku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete» v Budapešti.

Nešťastie pri vojenskej cvičbe. Komárňanský 6-tý delostrelecký pluk vydržiaval na strelnici v Örkénye s novými mažiarovými delami veľkú cvičbu, po ktorej udalo sa veľké nešťastie. Keď boli totiž s cvičbou hotoví, jeden oddiel vojakov šiel pod vedením svojho dôstojníka prezierať strelnicu, aby posbierali vystrielané gule z kanónov. Dvaja kanonieri, Eugen Labodi a Franc Richter nadabili na jednu takú guľu, ktorá ešte nevybúšila.

Richter vzal guľu do ruky a chcel ju otvoriť, aby vybral z nej pušný prach. Na nešťastie guľa ale medzitým vybúšila a keď dobehli ta všetci vojaci, našli svojich súdruhov v krvi ležať v bezpovedomom stave. Vypálená guľa odtrhla Labodimu obidve nohy a Richterovi rozdrúzgala hlavu a ruky. Krem toho utrpeli aj ťažké popáleniny. Nešťastných vojakov odviezli do vojenskej nemocnice, kde ich vzali hneď do opatery, no Labodi ešte pred operáciou skončil. Richter dľa mienky lekárov sa snáď vylieči, ačkoľvek utrpel aj on veľmi povážlivé rany.

Búrka v Ostrihome. V Ostrihome pustošila 28-ho júla veľká búrka prevádzaná obrovským lejacom, ktorej padol v obeť aj ľudský život. Hájnikovi Martinovi Pickovi strhla voda jednu ošípanú a tento chcú ju zachrániť, bežal za ňou, ale ho voda srazila z nôh, tak že sa utopil. Podobne padol búrke v obeť aj dobytok, ktorý bol vonku na pasienku. Keď chcel totiž pastier previezť na čln dobytok domov, víchor prevrhnul čln a lichva sa utopila, pastier ale na šťastie sa zachránil. Po búrke padol ľadovec, ktorý zapríčinil vo vinohradoch veľkú škodu.

Cholera v Persku, ako ruská telegrafická agentúra oznamuje z Baku, so dňa na deň klesá a už len vo dvoch častiach mesta sa ukazuje. V posledných dňoch v Teheráne a v Reste neochorel nikto na cholera a práve preto vyzdvihli už aj zátvor.

Ponižená prosba.

Velice smutný deň mali obyvatelia Starej-Vsi dňa 5. júla. Asi o 12-tej hodine v poludní vybuchol u jedného žida oheň a za krátky čas asi za poldruhej hodiny 49 domov s bočnými budoviskami padlo ohňu v obeť, asi tá čiastka ku Mafašovcam. Oheň sa velice rýchle šírila. Na nešťastie prešiel oheň aj na druhú stranu cesty, následkom čoho nebolo možno k domom dojsť a tak nič nebolo možno ochrániť pred ohňom. Premnohým nič nezostalo, iba tá zem, na ktorej dom stál a to, čo na sebe mali. Veľká bieda panuje teraz tam. Mnohí nemajú čo do úst položiť, nemajú s čím svoje plačúce, chleba pýtajúce deti utíšiť, nemajú sa s čím odievať, nemajú kde svoje utrápené, prestrašené kosti k odpočinku položiť. Mnohí sú celkom na almužnú milosrdných ľudí odkázaní. Kto nemá kamenné srdce, nech sa smiluje nad tými ubohými svojimi spolubratmi a spolusestrami v Kristu. Nech nečaká kým zaklopú uňho, ale nech im prispeje čím skorejšie k pomoci. Kto má viac nech viac udeľuje, kto menej, menej, ale každý podľa možnosti svojej. Však čo tým ubohým nešťastlivým dáme, to je v očiach božích tak, ako keď by sme to samému Pánu Bohu dali. On aj toho najostatnejšieho haliera, ktorého s úprimnej kresťanskej lásky k bližnému dáme, nenechá bez hojnej odplaty. Milodary pre tých nešťastlivých sa majú poslať na Katolícky farský úrad v Starej-Vsi (Szepes-Ófalu) Spiš.

Ešte ráz vám všetkým milí bratia a sestry v Kristu privolávam, smilujte sa nad ubohými vyhorelcami staroveškými!
Jeden úprimný priateľ nešťastlivých.

Na káplnku najsv. Trojice Božej na vrchu «Čertovica» postaví sa majúcu, poslali farskému úradu maluzinskému (liptovská stolica.)

Veriaci z Klein-Schwechata pri Viedni cestou zbierky skrz Martina Ochaba prevedenej 24 korún, menovite: Martin Ochaba 1 kor., J. Krajčír 40 hal., V. Zelenka 1 kor., S. Handla 1 kor., Anna Barn 1 kor., S. Šira 80 hal., F. Kordoš 1 kor., J. Vilem 40 hal., P. Brukna 20 hal., J. Hasprunár 20 hal., S. Vistupil 20 hal., S. Biksadcki 40 hal., M. Rehák 30 hal., F. Rehák 20 hal., M. Ivan 40 hal., Š. Bogdalik 60 hal., M. Ochaba 40 hal., R. Kriglstajn 20 hal., J. Korinek 20 hal., J. Klasek 40 hal., J. Blanárik 60 hal., J. Gašpar 20 hal., J. Tučík 40 hal., J. Zaležak 40 hal., J. Zelenka 20 hal., J. Kostka 20 hal., Jozef Vilheno 1 kor., S. Kordoš 20 hal., V. Pražan 30 hal., J. Koch 40 hal., Puchanek 20 hal. J. Pernecki 1 kor., J. Vavra 1 kor., F. Slama 1 kor., Mraska 20 hal., Martinská 20 hal., Valenka 20 hal., Študent 20 hal., Blahut 20 hal., Vrabeck 20 hal., Vaniška 30 hal., Škapek 20 hal., Šefčík 20 hal., Kisetieka 20 hal., Zavrcki 20 hal., Stankova 20 hal., Heseck 20 hal., Blok 20 hal., Kovarovi 20 hal., Vojtka 20 hal., Ilčík 20 hal., Zuzana Tajtak 2 kor., Balík 20 hal., Baluš 20 hal., Matušek 40 hal.; Veriaci zo Spišských Vlách (Szepes-Olaszi) cestou zbierky Katariny Vlaháč 14 korún; z Ružomberka: Františka Kudlička 2 kor., Maria Olejník 2 kor., Michal Kudlička 1 kor., Anton Hibner 1 kor.; Šiesta ruža sv. ruženca z Kiš-Garam 9 korún 60 halierov; Ružencový spolok z Osady 5 korún 20 halierov; vp. Ondrej Marhevka, farár z Vyšného-Slavková 2 koruny; Jozef Puchmelder z Krompach 2 koruny; Ondrej Tenusiak z Východnej 40 hal.; Jozef Belvončík, pláteník z Tolna-Tamáš 5 kor.; z Popradu: Štefan Kubasky 2 kor., Maria Kubasky 2 koruny, Maria Kitka 1 korunu.

Do teraz toľkoto milodarov je poslané, začo odplaf Bože dobrodincom!

Milodary úctive prosím na velebného pána Štefana Horváth, r. k. farára (Liptó-Maluzsina), ráčte dľa možnosti láskave zaslať, že by tak nasbierajúc sa dostatočná summa, káplnka čím skorej stavať sa mohla.

My sme dietky Otca nebeského a Panna Maria je Matka naša. Nasledujme príklad dobrých a vďačných malých dietok a obetujme nášmu milému Otcu nebeskému a Panne Marii to, čo nám je najmilšie: tak stane sa šťastnými.

Alexander Kudlička.

Krajinský Pút do Lurdu.

Predsedovia budínskej Marianskej Congregácie, pod hlavným ochranstvom a arcipastierským pozhnaním Jeho Eminencie pána Kardinála-Kniežaprimasa z príležitosti polstoročia od vyhlásenia článku viery o bezpoškvrnnom počatí preblahoslavenej Panny, ľudový pút poriadajú do **Lurdu**, v ktorom každý uhorský katolík, mužský jako aj ženská, môže účasť vziať. — Hlásí sa môžu u vp. duchovného *Adolf Thym*, hlavného sekretára Budínskeho Kat. Kruhu, Budapešť, II., Toldy Ferencz-u. 30., u ktorého aj podrobný plán možno dostať.

V Budapešti r. 1904, v Kvetnú Nedeľu.

Jozef Skarda,
prepoš a hlavný vodca púte.

Heinrich Fieber,
direktor spolku sv. Imricha.

Adolf Thym,
hlavný sekretár budínskeho
k. Kruhu a preds. Congr.

Dr. Imrich Sebök,
katechét, predseda Congre-
gácie.

Na žiadosť riaditeľstva púti vel. p. *Jozef Skarda*, dekan-farár v Šaštíne (nitrianska stolica) s vďačnosťou prijme a programy pošle všetkým tým slovenským pútnikom, ktorí na púti účasť vziať chcú.

Predbežná poznámka!

Čas odchodu púti: 21. augusta 1904. — Ceny sú:

I. trieda s 8 dňovým zaopatrením 480 korún.

II. " " " 370 "

III./a " " " 215 "

III./b " len s bytom 185 "

Smer cesty: Budapešť—Viedeň—Innomosty—Einsiedeln (pútnické miesto) Genf—Paray-le-Monial (pútnické miesto) Lyon—Toulouse—Lurd—Lyon—Genf—Zürich—Innomosty—Viedeň—Budapešť.

Cesta potrvá 14 dní.

Ďalšie úpravy v podrobnom pláne.

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok ... .. 4 koruny

na pol roka ... .. 2 koruny

na štvrt' roka ... .. 1 koruna.

«Krest'an» kiadóhivatala

Budapest, IV., Ferencz József-rakpart 27.

Krestania, kupujte len u krestanov!

Kto na svoj majetok záložnú požíčku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku **«Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utca 2. (svoj dom)**. Tento ústav dáva tak malú jako aj veľkú požíčku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požíčky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požíčkou ľahko môže pomôcť na jeho ťarchách. Predošlých veriteľov tento ústav z touto požíčkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požíčky spojené. — Požíčky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požíčku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požíčky na 5⁰/₁₀₀ a na 4¹/₂⁰/₁₀₀-tové požíčky bez všet- kého ztiahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požíčka zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

DOPISY.

Horný-Vadičov.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľavážený Pán Redaktor!

Jestli za dobré uznáte, ráčte prosím tieto moje riadky v Kresťane uverejniť.

12. júna žilinský kráľovský súd vyslal k nám pána Brezaňho, úradníka pozemkovej knihy, s ktorým prišiel aj pán advokát dr. Brežný. Títo páni si pojali p. rychtára Adama Káčerík z Horného Vadičova a s ním pod našou svätou omšou do chotára išli a majetky odovzdávali.

Prosím, pán Redaktor, ja neviem, či naša milá viera, ktorá nás chudobných v našom trápnom živote udržuje, či je natoľko od úradov zponevieraná, že keď my zo srdca radi do chrámu Božieho ideme, vtedy naša vrchnosť na silu nás od duševných vecí odťahuje!

Rád bych bol, keby to ten pán Minister právoprávnia na vedomie vzal, a snád by hľadel na ten ľud, ktorému je dušné spasenie celý majetok — aby sa ľudu tomuto duševný pokoj neodobieral.

Karol Jakubčík.

***

Z Lipnice (oravská st.)

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Dôstojný Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kresťane».

My sa tu do vyššej politiky nerozumieme, lebo ako sediaci gazdovia ani nemáme času s takými vecmi sa zaoberať, aj ináč máme dosť roboty a trápenia v našom biednom kraji. Iba s času na čas sa nám oči otvorila, čo je to tá liberálna politika. Ku pr. keď boly v roku 1896 tom voľby, videli sme, že pri liberáloch boli všetci židia a korhelí a nerozumeli sme tomu, prečo je to? Pravda, povedali nám, že preto, lebo liberálna vláda zaviedla civilný sobáš. Ale to si tak myslíme, že je to nie jediná príčina, však židia sa len cibilne nesobášia ale tiež i pri rabínovi, alebo hovoria, že židia preto sú liberálmi, lebo liberálna vláda dala židom rovnoprávnosť. Nuž my inšieho tiež nechceme, nech je tá rovnoprávnosť; myslíme si ale, že je príčina opravdivá tá, židia udržali si nadpráva v našej krajine.

A toto sme zkusili teraz v Lipnici.

My sa, pravda, tomu veľmi čudujeme, jako to môže byť a prečo je to, že v našej vlasti jedna hrstka nekresťanov má väčšie práva, jako väčšina obyvateľov kresťanských — a ešte je to divnejšie, keď si povážime, že vrchnosti naše sú všetky kresťanské.

U nás v Lipnici jeden kresťan obchodník nemohol dostať licenciu a keď ťažko-horko si to vymohol, zase každý deň sedia mu na krkách financi a dávajú pozor,

či sa neprevínil oproti dajakým predpisom. Jako ale tie predpisy posiaľ zadržovali, alebo zadržávajú židovskí krémári: o tom sa ani vrabec nepostaral.

Predtým nebolo počuť, aby liberálni páni boli dozerali na krémy, či nemerajú ľudu škodné nápoje, jako sú falošné robené vína, pálenky, rozrobené nie zo špiritusu ale z esencie-a podobné babraniny.

Tak sa ku príkladu v Trstenej pridalo, že kým jeden človek zprostriedkoval pôžičkové obchody v židovskej šparkasse, nevedela o tom žiadna vrchnosť, jako ale tento, ináč sám židek, oproboval tento obchod do kresťanskej šparkassi preniesť, ihneď ho ruka spravodlivosti dosiahla a pán slúžny ho pokutoval nemilosrdne.

Jedným slovom teraz sme sa len presvedčili, prečo všetci židia držia s liberálmi a prečo liberáli odsluhujú sa im.

Takto presvedčení už teraz dobre môžeme si predstaviť, čo môžeme očakávať od liberálov, jako sa ich máme varovať a prečo je našou svätou povinnosťou pomôcť ľudovej strane k víťazstvu.

Naše Lipnice boli sú a budú jej verné s Božiou pomocou.

Lipovčan.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kresťan kiadóhivatala, Bpest, IV., Ferencz-József-rakpart 27. szám.*

J. St. v K. Na žiadosť odpovedali sme Vám listom. Obdržali ste ho?

Vp. A. Sch. Ďakujeme za vrelé želanie! Bár by ohľadom časopisectva všetci tak smýšľali ako Vy a v predplácaní boli takí príkladní ako Vy. Boh daj Vám dlhý rad rokov v zdraví požívať!

J. K. v S. St. Na dotaz odpovie administrácia.

Bohoslovec. Životopis Štefana Moysesu dostanete v ktoromkoľvek slov. kníhkupectve. Zdravstvujte!

Spisy redakcii zaslané.

Knihvedenie pre gazdovsko potravné a úverné spolky. Cena výtisku viazaného, franko 1 kor. 60 halierov. K dostaniu u pôvodcu Štefana Janovčík, farára v Likavke o. p. Rózsahegy. — Táto knižka je praktične zostavená a osožná pre tých, ktorí potravné spolky spravujú. Potravným spolkom ju vrelé odporúčame.

Májové kvety, čili nábožné rozjímanie o blahoslavennej Panne Marii. Spracoval Fr. Sasinek. Vydal Fr. Richard Oswald. Cena 80 hal. Dostať: Fr. Richard Oswald, správca fary, Tepla (Lenge) o. p. Bélabánya.

U redakcii: «Posol Svätého Antona», Budapest, VIII., Szentkirályi u. 28 dostať tieto knižičky:

1. «*K čomu vedie opilstvo?*» Poslovenčil Andrej Hladký. Cena 12 halierov.

2. «*Chlieb Svätého Antona.*» Zfotografoval Zaosek. Cena 12 halierov.

3. «*Trnavský bál*», veselá rozprávka, a «*Dva Listy*». Napísal Zaosek. Cena 12 halierov.

4. «*Historia Drotára*». Nakreslil Zaosek. Cena 12 hal.

5. «Slovo ku kresťanským robotníkom». Napísal Edvard Sándorfi. Cena 16 halierov.

«Posol božsk. Srdca Ježišovho» — časopis obrazmi okrasený k rozmnoženiu úcty božsk. Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave, Prešporská stol. mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 K. 60 halierov.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychádzajúci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazmi. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadate budete. Adressujte takto: «Posol Svätého Antona» Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Jadro nábožných výlevov. Kniha modlitebná pre každého katolíckeho kresťana s katolíckym spevníkom. Spísal Andrej Radlinský. Nákladom Spolku Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Cena neviaz. vyt. 1 kor. 49 hal., viaz. v koži s mramorezom 2 kor. 40 hal., v koži so zlatorezom 2 kor. 60 hal., a chagr. so zlatorezom a spínkov 3 kor. 20 halierov.

Jako sa spovedá rozumná mládež? Duševné zrkadlo. Vydáva Redakcia «Posla božsk. Srdca Ježišovho». Cena 10 hal. Pre knižku takto píšete: Redakcia «Posol božsk. Srdca Ježišovho» Trnava, (Nagyszombat).

Mravná čítanka pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 halierov.

«Lacík» rozprávka. Napísal August Horislav Skultéty. Tlačou a nákladom J. Gašparika, knihkupca a hnihtlačiara v Turčianskom Sv. Martine, u ktorého sa predáva po 10 halierov. Táto rozprávka je veľmi poučná pre rodičov, aké zlé následky má keď si svoje detky zle vychovávajú. Knižočku túto vrele odporúčame našim čitateľom.

Sv. Izidor čo príklad sedliakov, dľa Jána Petra Toussaint, podáva dr. Jozef N. Janda, farár Černianský a professor. K dostaniu v tlačiarňi u Juliusa Zhorella vo Veľkých Topolčanoch.

Dejiny milostného miesta Blahoslavenej Panny Márie veľko-topolčanskej. Spísal Jozef Haverla, obetujúci kňaz. S odobrením ostrihomskej hlavnocirkevnej vrchnosti Z maďarského preložil Jozef Buchta, nitra-bojnanský kaplán. K dostaniu je v knihtlačiarňi Juliusa Zhorellu vo Veľkých Topolčanoch.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XVI. číslo 6. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj Babka v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Život blah. Krescencie, člena tretieho radu sv. Františka. Velice milý a podivuhodný život na 50 stranách s 10 peknými obrázkami. Vydáva redakcia «Posla b. Srdca J.» v Trnave (Nagyszombat, Pozsonym.) Cena: 12 krajciarov (24 halierov) krem pošty. Odporúčame ju všetkým, menovite údom III. radu sv. Františka.

Veselá knižnica. Vydáva Augustin Paulovič. Humoristické prednášky. Sošit XXIV. v Trnave. Tlačou a nákladom A. Horovitzu. 1904.

Život sv. Alfonza Rodriguezu S. J. Vydáva «Posol božského Srdca» v Trnave (Nagyszombat). Cena 30 halierov.

Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospodárske i opakovacie školy. Sostavil Ernest Lovecký, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave (čo podielovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena vyt. 60 hal. Knižočka formátu malej 8-o na 138 stránkach s obrázkami obsahuje nauku včelárenia, podanú slohom ľudovým, s láskou k veci, priehľadne a prakticky. Za touto knižočkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ačkoľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom. Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o takzvanom moderno-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi horlivo pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne zaostalí, odporúčame čo najvrejšie túto dobrú knižočku priateľom ľudu do pozornosti.

Malé Hodinky k úcte najsvätejš. Srdca Ježišovho. Vydáva Redakcia «Posla božsk. Srdca Ježišovho» III-tie vydanie, v Trnave (Nagyszombat), cena 4 haliere.

Pútnické miesto: Višnové. Sostavil J. Buday. Vydal Alexej Frátrik, farár vyšnovský. Cena 10 halierov.

Ceny potravných článkov.

Úradne značené priemerné ceny za 50 kilogramov. Pšenica: tiská K. 8:90—9:60, peštianska K. 8:80—9:50, belehradská K. 8:80—9:40, banátska (76 kilogramová) K. 8:70—9:15. — Raž: K. 6:30—6:40. — Jačmeň na krm K. 5:95—6:45. — Ovos: prvotriedny 6:10—6:25, druhotriedny 5:90—6:05. — Kukurica: K. 5:20—5:30. — Repica: K. 10:00—10:30. — Prosó: K. 5:30—5:40

Múka.

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	15:00	14:60	14:20	13:80	13:40	13:00	12:40

č.	7	7½	8
K.	11:80	9:40	6:00

Otruby: K. 4:70, hrubé K. 4:70.

Datelinové semä: lucerna K. 53:00 do 58:00 za 50 kilogr.

Zemiaky: ružové K. 3:00—4:00, žlté K. 4:60—6:00 za 100 kilo.

Strova: Veľký biely bôb: K. 7:75—8:00, tmavý K. 6:50—6:80, drobný K. 8:50—9:00, tarkavý K. —.—. Hrach: K. 19—13:00. — Šošovica veľká čistá K. 14:00—15:00. — Konopné semä: K. 9:00—9:25. — Lanové semä: prima K. 09:00—09:50. — Rasca: K. 29:00—30:00. — Mak: sivý K. 24:50—25:00, modrý K. 26:00—27:00. — Lادنك: K. 7:00 do 7:50. Všetko 50 kilogr.

Koloniálny tovar: Cukor raffinovaný K. 69:00—

69:50, kockový K. 71:00—71:50, kandis biely K. 72:00, zltý K. 68:50 za 100 kilogr. s pobravnou daňou.

Petrolej: americký (*) vo veľkom prima K. 44:50 ruský (***) K. 42:00 za 50 klgr.

Lekvár: srbský (1903) K. 10:45—10:50, slavovský (1903) K. 14:25—14:75 za 50 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K. 11:75 do 12:70, srbské (80—85 kus.) K. 11:00—11:50.

Spiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K. 152:00 do 153:00. Denaturalisovaný, k priemyselným účelom jeden barill 43:00—44:00.

Slanina: vidiecka K. ———— mestská 3 kusová K. 53:50—54:00 za 50 klgr.

Sviňská masť: budapeštianska K. 61:00 do 61:50.

Peniaze „mnoho“ peňazi!

mesačne môže **1000 K** každý bez zvláštných vedomostí a bez výloh snadno a poctivo zhladať. Jestli zašlete hneď svoju adresu pod zn. «E. 806.» anoncn. oddeleniu

«Merkuru», Mannheim, Merrfeldstrasse (Badensko).

Na 60-dňovú príjmu

pošlem **Anker-Nickel-Roskopf-Patent-Remontoir** vnečkové hodinky poštovou dobierkou za

2 zl. 50 kr.

Pri objednávke 3 kusov, kus po 2 zl. 25 kr. Pri šesť kusoch po 2 zl., zavazujem sa, na žiadosť, behom 60 dní peniaze nazpät vrátiť. Ku každým hodinkám retiazka a ozdoba zdarma.

Najlepšie a najlacnejšie hodinky ku práci. 10.000 kusov s najlepším uspokojením je v úžitku. Za dobre chodenie 3 ročná písomná záruka. — Jediný rozosielač! Poštovou dobierkou je výlučne I. V. A. z hlavného skladu roskopí hodinkovej fabríky **LEO LATEINER, Wien, I., Fleischmarkt 17—42.** Mój cenník, ktorý viac než 500 vyobrazení obsahuje, rozličných hodín zlatých a strieborných predmetov, na žiadosť zdarma a franko zašlem.

Na 30-dňovú príjmu

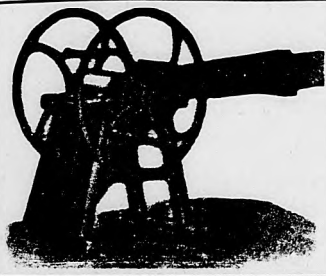
zašlem každému nové, **Mayer-sústavy Anker-Nickel-Roskopf-Patent-Remontoir** hodinky, s peknou retiazkou a schránkou za **2 zl. 50 kr.** poštovou dobierkou. Tri kusy **6 zl. 75 kr.** šesť kusov **12 zl.** — Najpríhodnejšie hodinky do práce pre jedného každého. **S ročnou písomnou zárukou.** V páde nezodpovedania, peniaze sa nazpät vráti. Objednať možno len v hlavnom sklade spojenej dielne na hodinky Roskopf

Leopold Mayer, cis. a král. spoľahlivý a statočný zaopatrovateľ

Vieden, XIV., Mariahilferstrasse 187/P. Chráňme sa od padelateľov.

Páni hospodári! Netreba vám viacej hospodárske stroje z cudziny alebo od firiem nám nepriateľských drahsie kupovať, lebo moje výrobky dosiahly značnej dokonalosti.

Odporúčam svoje najnovšie: **Mláfačky s oceľovými guľicovými ložiskami**, ktoré idú o polovicu ľahšie, než ktorékoľvek iné. **Zentúre** dla najnovších modellov. **Zlepšené rajtáre.** **Výborné sečkovice** amerického a anglického systému. **Triery.** **Strúhadlá** na burgyňu. **Srotovníky** na zrno. **Stroje na siatie.** **Pluhy, brány.** **Stroje na rezanie kapusty.** **Mač-**

kadlá na syr, borievky a na hlynu. **Zeľzné mangle** na prádlo, **decimálne váhy** a stroje na lámánie stromovej kôry.

Cenníky zašlem na žiadosť zdarma a franko.

MICHAL TRESKON, fabrikant hospodárskych strojov

v Bytči (Nagy-Bittse).

Do 500 zl. mesačne

(a to len ako extra zárobok) môže každý ľahko, statočne a bez všetkých útrat zarobiť. Pošlite a to hneď Vašu adresu pod S. K. 163 na

Kanceláriu oznamov Steinhausen

Karlsruhe (Baden) Amalienstrasse.

500 zlatých vyplatím tomu, komu by po upotrebovaní **Bartilovej ústnej vody**, jedna flaska 35 kr. prinavrátilo sa boľenie zubov alebo zápach. Z úst. (Za balenie platí sa 10 kr, osobyte). **E. Bartilla-Winkler, Viedeň (Wien) 19/1, Sommergasse č. 1.** Žiadajte si v lekární **Bartilovu** vodu na zuby. Kto by nám oznámil nejakých napodobiteľov ten bude štedre odarený. Na miesta, kde by táto voda nebolak, dostaniu, pošlem 7 fliaš za 2 zl. 60 franko. **Jednu flášu nepošlem.**

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 hal., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor. — 24 kor. Biele ako snáh mäkké ak páper, driapané 30 kor. — 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco; zamene nie a nazpät prijatie je pod tou výnimkou dovolené jestli sa na poštové útraty vynahrada. **Benedikt Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Čechy.)

Oznamy prijíma administracia „Krest'an“
Budapešť, Szentkirályi-úlica 28/a. číslo.